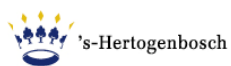

**Eigen kracht, motivatie, vertrouwen, nieuwe mogelijkheden,
ontdekken en ontwikkelen van talenten**

JEUGD & ONDERWIJS

TRAJECT OP MAAT INVESTEREN IN JEUGD

Gemeente 's-Hertogenbosch
Afdeling Jeugd en Onderwijs
Project T.O.M.
September 2010
www.tomdenbosch.nl

Inhoud

- 1. Inleiding**
- 2. Visie en doelstelling**
  - 2.1 Visie
  - 2.2 Doelgroep
- 3. Aanpak en werkwijze**
- 4. Intake**
- 5. Aanbod**
  - 5.1 T.O.M.'s place
  - 5.2 T.O.M.
- 6. Coaching**
- 7. Positionering van TOM en samenwerking met partners**
- 8. Resultaten tot op heden**
  - 8.1 Cijfers
  - 8.2 Persoonlijke resultaten

1. Inleiding

Dat jongeren de school verlaten zonder diploma is een probleem van alle tijden. In het verleden maakte ook niet iedere leerling zijn school af en toch kwam het merendeel aan een (goede) baan. Maar de wereld is veranderd, meer en meer ontwikkelt onze economie zich als een kenniseconomie. Een startkwalificatie (HAVO/MBO niveau 2) is noodzakelijk om een duurzaam perspectief op werk te krijgen en te behouden. Zowel landelijk als lokaal zijn er vele initiatieven en projecten om voortijdige schooluitval te voorkomen. Als jongeren ondanks al deze maatregelen, toch het onderwijs zonder startkwalificatie verlaten zijn er voor jongeren die geen uitkering ontvangen, nauwelijks trajecten die terug leiden naar school, toe leiden naar werk of naar een combinatie van beide.

In het najaar 2006 is er een gemeentelijk onderzoek uitgevoerd om een volledig beeld te krijgen van het aantal voortijdige schoolverlaters tussen 16 en 23 jaar. Daarbij is ook onderzocht wat er nodig is om jongeren die geen startkwalificatie en geen dagbesteding of uitkering hebben op een traject te zetten dat alsnog leidt naar een startkwalificatie en perspectief op duurzame economische en maatschappelijke zelfstandigheid.

Uit het onderzoek komt naar voren dat er in onze gemeente 450 jongeren zijn die geen startkwalificatie bezitten, geen onderwijs volgen, geen uitkering hebben en niet werken. Het betreft geen statische groep, jaarlijks stromen jongeren uit door het alsnog behalen van een kwalificatie en/of het vinden van werk. Tegelijkertijd melden zich ook weer nieuwe voortijdige schoolverlaters. Door het preventieve beleid in het onderwijs zal het aantal voortijdige schoolverlaters op termijn dalen, maar er zal altijd een (beperkte) groep blijven die binnen het huidige onderwijssysteem geen startkwalificatie behaalt en voortijdig uitvalt. De meeste voortijdige schoolverlaters, die tijdens het onderzoek zijn geïnterviewd, geven aan dat ze opnieuw een opleiding willen gaan volgen waarbij de voorkeur ligt bij een combinatie van leren en werken.

Het project TOM geeft mogelijkheden voor deze jongeren om een passende opleiding te gaan volgen en/of aan het werk te komen.

2. Visie en doelstelling

2.1 Visie

De visie van T.O.M. is dat iedere jongere maatschappelijk en op de arbeidsmarkt moet kunnen participeren. Jongeren die hierin bij reguliere organisaties niet kunnen slagen verdienen een tweede kans. TOM wil deze tweede kans bieden door een specifieke aanpak en benadering van de jongeren waarover meer te lezen is in het hoofdstuk aanpak en werkwijze.

Het doel van T.O.M. is jongeren zonder startkwalificatie, werk en uitkering te begeleiden naar een opleiding, een combinatie van werken/leren of naar werk. Wanneer deze doelen niet haalbaar blijken wordt begeleiding naar een uitkering, beschermde werkplaats of een hulpverleningstraject als resultaat aangemerkt.

2.2 Doelgroep

Het T.O.M. project begeleidt momenteel jongeren van 18 tot 23 jaar die niet op school ingeschreven staan en geen uitkering of werk hebben. Daarnaast dienen deze jongeren uit de regio Den Bosch te komen en gemotiveerd te zijn om geboden begeleiding te accepteren. Als laatste is het van belang dat de jongeren de potentie hebben een of meerdere van bovengenoemde doelen te bereiken.

T.O.M. wil voorkomen dat jongeren 'buiten de boot' vallen. Daarmee wordt bedoeld dat jongeren zowel op persoonlijk, maatschappelijk en financieel gebied de mogelijkheid moeten hebben mee te doen.

De jongeren die bij T.O.M. komen vermijden vaak zorg/hulp en zijn uitgevallen op school. Sommige van hen hebben een sociale achterstand en/of psychische klachten. Daarnaast heeft een aantal jongeren niet eerder gediagnosticeerde persoonlijkheidsstoornissen.

De toelatingseisen van T.O.M. zijn;

- wonen in de regio 's-Hertogenbosch,
- leeftijd tussen de 18 en 23,
- niet meer ingeschreven staan op een school,
- geen startkwalificatie bezitten,
- geen vaste baan of uitkering hebben.

3. Aanpak en werkwijze

T.O.M. biedt zowel individuele begeleiding als groepsbegeleiding aan jongeren zonder startkwalificatie. De jongere werkt samen met zijn coach aan het doel dat de jongere zelf bepaalt. Daarna wordt er een traject uitgestippeld waarvan de voortgang regelmatig wordt besproken. De jongere is zelf verantwoordelijk voor het behalen van het doel. Die eigen verantwoordelijkheid biedt de ruimte zelf initiatieven te nemen. Op die manier heeft de jongere invloed op de inhoud van het traject en het resultaat. Het traject wordt volledig op de individuele interesses en capaciteiten van de jongere afgestemd

T.O.M. jongeren zijn personen met potenties en talenten die nog niet tot hun recht zijn gekomen. Iedere jongere is welkom om mee te doen en wordt behandeld als een volwassene. Jongeren zijn bij T.O.M. omdat ze dat willen, niet omdat het moet of van hen verlangd wordt. Binnen T.O.M. worden de jongeren benaderd met humor, warmte, interesse, betrokkenheid en oprechtheid. Daarmee willen we een sfeer creëren waarin de jongeren ruimte krijgen open te staan voor nieuwe ideeën waarmee zij hun doelen kunnen verwezenlijken.

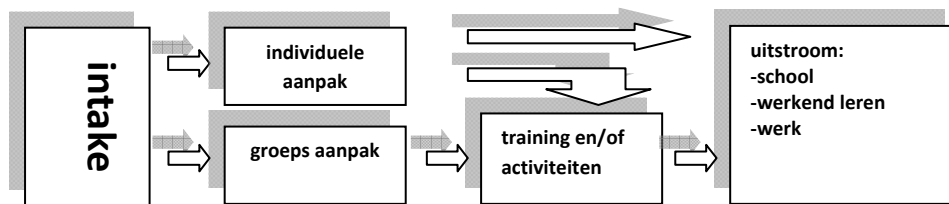
Jongeren die in het voortijdig schoolverlaters bestand staan worden schriftelijk benaderd om mee te doen met T.O.M.. Indien zij niet reageren, worden ze door T.O.M. actief benaderd. Jongeren melden zich ook aan via de website of telefonisch. Doorverwijzing vanuit andere organisaties komt ook regelmatig voor. Daarnaast komen jongeren naar T.O.M. omdat ze van anderen horen wat T.O.M. doet.

4. Intake

Wanneer jongeren bij T.O.M. willen starten wordt er altijd een intake gesprek gevoerd. Dit gesprek kan plaats vinden op T.O.M.'s Place of bij de jongere thuis. De jongere die bij T.O.M. komt heeft vaak geen positieve school en/of werk ervaringen. Tijdens de intake /kennismakingsfase is het daarom zaak om naast de algemene gegevens en de uitleg over het Traject te beginnen met het scheppen van een band en het geven van vertrouwen. Het intake gesprek is een eerste aftasting waarbij er wat informatie wordt ingewonnen over de persoon en het "probleem". In dit gesprek wordt verder uitgelegd wat T.O.M. inhoudt en wat de jongere van T.O.M. kan verwachten.

De jongere wordt vanaf het begin bewust gemaakt van het feit dat hij zelf keuzes moet maken om tot een doel te komen. De jongere is zelf verantwoordelijk voor hoe het traject er uit moeten komen te zien. T.O.M. kan en wil geen keuzes voor hen maken. In deze gedachte ligt de kracht van T.O.M.. De jongere dient zich ervan bewust te raken dat alleen hij zijn situatie kan veranderen. Er dient een doel en voldoende motivatie aanwezig te zijn om een traject uit te stippelen. De verantwoordelijkheid van dit traject ligt bij de jongere. Het idee achter deze aanpak ligt in het creëren van eigen verantwoordelijkheid voor zowel het proces als de uitvoering daarvan. Als de jongeren niet meer aan T.O.M. deelnemen zijn ze immers ook zelf verantwoordelijk voor de invulling van hun leven.

Aan de jongere wordt de keuze gegeven mee te doen binnen T.O.M.'s place of een individueel traject.

5. Aanbod

In hoofdlijnen bestaat T.O.M. uit twee delen: T.O.M. en T.O.M.'s place. Tijdens de intake wordt met de jongere bekeken welke van de twee het beste bij hem past.

T.O.M. en T.O.M.'s place hebben als doel de deelnemer de kans te geven zich als individu te ontwikkelen en een opleiding of baan te selecteren waarbij de kans op slagen reëel is en waarbij de deelnemer zich "goed" voelt. Daarnaast kan, als eerdere uitval bij een opleiding of werk daar aanleiding toe geeft, er van externe expertise gebruik gemaakt worden om een diagnose vast te stellen. Aan de hand hiervan wordt een traject vastgesteld waarmee de kans op uitval in de toekomst verkleint wordt.

5.1 T.O.M.

T.O.M. is een individuele aanpak voor jongeren. Met hen zijn er gesprekken en ook zij kunnen deelnemen aan de activiteiten binnen T.O.M.'s place. Het is dus niet zo dat men vast zit aan een bepaalde aanpak. De jongere bepaalt zelf welke onderdelen hij zinvol vindt.

5.2

T.O.M.'s place

T.O.M.'s place is de groepsaanpak waarbij jongeren een aantal dagen per week op locatie aanwezig zijn. Jongeren kunnen binnen T.O.M.'s place meedoen met verschillende activiteiten. Er worden trainingen gegeven en er zijn projecten waarbij jongeren geprikkeld worden hun creativiteit aan te spreken en hun zelfvertrouwen op te vijzelen. Verder wordt er regelmatig voorlichting gegeven over verschillende maatschappelijke speerpunten zoals detentie, drugsgebruik en politie. Om jongeren anders te laten denken worden zij naast eerder genoemde activiteiten uitgedaagd deel te nemen aan, voor hen, nieuwe en creatieve activiteiten.

Deze activiteiten zijn erop gericht jongeren inzicht te geven in hun eigen handelen en denken met als doel hen handvaten geven om zelfstandig keuzes te maken. De jongeren die niet deelnemen aan de groepsbijeenkomsten kunnen, indien ze dit wensen, ook deelnemen aan bovenstaande activiteiten. Er zijn regelmatig gesprekken met de jongeren in groepsverband maar ook individueel.

6.Coaching

Er is een klein verschil in de coaching van de groep en van het individu. In de groep zijn de meeste gesprekken in groepsverband met daarnaast individuele gesprekken. Bij de individuele coaching gaat het altijd om 1 op 1 gesprekken.

De gesprekken met de jongeren zijn gericht op het achterhalen van de problemen die de jongeren belemmeren bij het bereiken van hun doel. Dat kan een gesprek zijn over wat iemand wil, maar ook over de haalbaarheid van wat hij wil. In dit traject worden steeds en afhankelijk van het doel, afspraken gemaakt met de jongere. Deze afspraken hebben als doel jongeren hun eigen traject samen te laten stellen en zelf te achterhalen of hun doelen haalbaar zijn. De acties liggen in deze gesprekken vooral bij de jongere. De coach is ondersteunend en begeleidend.

De coaching hoeft niet te stoppen als een jongere is uitgestroomd, T.O.M. levert nazorg. T.O.M. kan de jongeren een periode volgen in de door hen gemaakte keuze. Maar ook als het even mis dreigt te gaan kunnen jongeren altijd terugvallen op hun vertrouwde coach. T.O.M. begeleidt de jongeren langs de verschillende instanties tot het uiteindelijke doel bereikt is.

De tijd die het traject vraagt is voor iedere deelnemer anders, het is erg belangrijk om elk individu de tijd te geven om tot de juiste keuze te komen. Afhankelijk van de richting (werk /scholing) is bij werk, dus geen leerwerk traject, de doorloop tijd korter. Maar gemiddeld zit een traject op 4,6 maanden. Bij scholing vaak wat langer door de instroom tijden. Scholieren kunnen enkel in het begin van het jaar starten en eventueel halverwege (januari) het schooljaar. Indien jongeren niet halverwege in kunnen stromen duurt het traject vaak langer.

7.Positionering van T.O.M. en samenwerking

De jongeren die bij het T.O.M. project binnen komen hebben vaak al kennis gemaakt met een of meerdere partijen. Indien zij daar niet de begeleiding of hulp meer krijgen die zij nodig hebben, verwijzen de partijen de jongere vaak door naar het T.O.M. project. T.O.M. is daarom niet alleen een vangnet maar ook een tussenstap voor jongeren om na T.O.M. door te stromen. T.O.M. helpt de jongeren wegwijs te worden binnen het (sociale) netwerk in 's-Hertogenbosch en dat zij begeleiding krijgen naar een vervolg stap.

De positie van T.O.M. en wat zij aanbiedt, moet voor alle partijen en de omgeving duidelijk zijn zodat er geen valse verwachtingen gewekt worden. Er zijn nog altijd veel schermen tussen de verschillende partijen en daar ligt voor T.O.M. een geweldige kans en uitdaging. Zoals de positionering al aangeeft begeeft T.O.M. zich tussen de vraag en aanbod in. Deze positie kan beter benut worden en daarmee kan ook de expertise van alle partijen beter benut worden.

Door samen te werken willen we voor T.O.M., de klant en onze partners kansen creëren. Om dat te bereiken is de afstemming met de andere partijen van belang en zal men op de hoogte moeten zijn van wat men van T.O.M. kan verwachten. Het doel daarvan is jongeren binnen te krijgen waarmee resultaat behaald kan worden. Om dit doel te bereiken moeten er met de partijen afspraken gemaakt worden.

8.Resultaten tot op heden

T.O.M. project wil zo veel mogelijk jongeren begeleiden naar een startkwalificatie. Er zijn echter nog andere resultaten behaald die niet te vangen zijn in cijfers. Jongeren hebben bij T.O.M. geweldige resultaten behaald zonder een startkwalificatie te behalen. Daarom wil T.O.M. naast de cijfermatige resultaten ook graag wat voorbeelden geven van persoonlijke resultaten.

8.1 Cijfers

In januari 2008 zijn we begonnen met het daadwerkelijk begeleiden van jongeren.

Over de periode januari 2008 tot mei 2010 zijn er 351 jongeren benaderd. Hiervan hebben er 100 bij het eerste contact heel duidelijk aangegeven niet mee te willen doen.

Van de 251 jongeren waar T.O.M. actief mee is gaan werken zijn er;

- 25 (10%) gaan werken/leren in een BBL opleiding,
- 64 (25%) een BOL opleiding gaan volgen,
- 59 (24%) gaan werken,
- 13 (5%) uitgestroomd richting Wajong/WSW.

64 % van de jongeren die deelneemt aan T.O.M. sluit het project succesvol af.

Dit betekent dat 36% van de deelnemers uitvalt. Met een deel van de uitvallers onderhoudt T.O.M. nog regelmatig contacten met als doel ze alsnog te bewegen het traject weer op te pakken.

8.2 Persoonlijke resultaten

Helen was te goed voor de Wajong en te slecht om regulier aan het werk te blijven. Ze viel dus letterlijk tussen wal en schip. Door haar AdHd en persoonlijkheidsproblemen kon ze niet aan het werk en dreigde ze iedere maand een hogere schuld op te bouwen, terwijl ze wel graag wilde werken. Met haar is een traject uitgezet dat via AmSZ, een psychologische test en de WsW naar werk zou leiden dat ze ook kan behouden. Dit traject is afgerond en Helen werkt nu met veel plezier als schoonmaakster bij de Weenergroep.

Andre heeft zijn familie achter moeten laten in Somalië en is als vluchteling naar Nederland gekomen. Hier kon hij uiteindelijk een WWb terecht aanvragen. Daar werd hem verteld dat hij moest gaan werken. Hij had echter geen diploma's en zou dan ook afhankelijk zijn van laaggeschoold werk. Bij T.O.M. bleek dat hij meer in zijn mars had dan aanvankelijk gedacht werd. Andre zit nu op Hoger Techniek en Metaal (niveau 4) en hoopt over 2 jaar zijn diploma te gaan halen.

Silvana is begonnen op het Hervion en daarna, in verband met pest en gedragsproblemen, geplaatst bij Herstart en vervolgens bij YOP-Rebound terecht gekomen. Vanuit YOP-Rebound is ze naar het Duhamel gegaan. Helaas, ook daar ging het al snel weer verkeerd tussen/met haar klasgenootjes.

Silvana ziet het zelf niet meer zitten om terug te gaan naar het reguliere onderwijs, daarvoor was ze er ook te lang uit geweest. Hoewel het oorspronkelijk de bedoeling was dat Silvana op het KW1c zou starten, is ze daar toch afgewezen, in verband met onvoldoende niveau voor de door haar gekozen opleiding. Hierna komt Sylvia op 17 jarige leeftijd binnen bij T.O.M.. Met begeleiding van T.O.M. is Silvana sinds kort gestart met een opleiding voor thuiszorg.